

Sygn. akt III AUa 98/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 16 października 2014 r. w Szczecinie

sprawy K. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o emeryturę

na skutek apelacji ubezpieczonej

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 16 grudnia 2013 r. sygn. akt IV U 2019/13

oddala apelację.

SSA Barbara Białecka SSA Jolanta Hawryszko SSO del. Beata Górską

Sygn. akt III AUa 98/14

UZASADNIENIE

Decyzją z 28 maja 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. odmówił ubezpieczonej K. K. przyznania emerytury.

Z uzasadnienia tej decyzji wynika, że przyczyną odmowy było ustalenie organu rentowego, że ubezpieczona w dacie wydanie decyzji nie osiągnęła wymaganego wieku, tj co najmniej 60 lat i 2 miesiące. K. K. złożyła odwołanie od tej decyzji podnosząc zarzut naruszenia konstytucyjnych zasad, w tym zasady zaufania do państwa, zasady ochrony praw nabytych oraz zasady równości.

Decyzją z 5 lipca 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K., po rozpatrzeniu wniosku z 4 lipca 2013r., przyznał K. K. emeryturę od 1 lipca 2013r. Po wyliczeniu emerytury ustalił, że świadczenie dotychczas pobierane

(emerytura o symbolu (...)) jest wyższa od obliczonej na podstawie art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i w tej sytuacji podjął wypłatę korzystniejszego świadczenia. Ubezpieczona złożyła odwołanie od tej decyzji podnosząc zarzut na naruszenia konstytucyjnych zasad, w tym zasady zaufania do państwa, zasady ochrony praw nabytych oraz zasady równości. Twierdziła, że niesłusznie pomniejszono podstawę emerytury o kwotę 102.627,50 zł.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie.

Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 16 grudnia 2013 r. oddalił odwołania.

Sąd okręgowy ustalił, że K. K., ur. (...), 14.05.2008r. złożyła wniosek o przyznanie emerytury wcześniejszej. Decyzją z 29.05.2008r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. przyznał ubezpieczonej emeryturę od 29.05.2008 r. 23 maja 2013r. K. K. złożyła wniosek o przyznanie emerytury powszechnej po ukończeniu 60 roku życia. Decyzją z 28.05.2013r. organ rentowy odmówił przyznania emerytury, powołując się na przepis art. 24 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, że wiek emerytalny dla kobiet urodzonych w okresie od 1 kwietnia 1953 r. do 30 czerwca 1953 r. wynosi co najmniej 60 lat i 2 miesiące. Po ukończeniu przez ubezpieczoną 60 lat i 2 miesiące Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. wydał (...)nową decyzję przyznającą prawo do emerytury powszechnej. Wysokość świadczenia wyliczono zgodnie z zasadami określonymi w art. 25 i 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd okręgowy nie uwzględnił odwołania przedstawiając następującą argumentację prawną. 1 stycznia 2013 r. weszła w życie ustawa z 11.05.2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2012 poz. 637), która dodała do art. 24 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS ust. 1a i ust. 1b, które wydłużają wiek emerytalny, w przypadku do ubezpieczonej urodzonej (...) do wieku 60 lat i 2 miesięcy. Wobec takiej regulacji, organ rentowy nie był uprawniony do pozytywnego rozpatrzenia wniosku z 23.05.2013r. o emeryturę powszechną i decyzją z 28.05.2013 r. odmówił świadczenia z uwagi na brak wymaganego wieku emerytalnego. W drugiej z zaskarżonych decyzji z 5.07.2013 r. ustalono prawo do emerytury na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy emerytalnej, który stanowi, że emerytura to równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183. Zgodnie z art. 25 ust. 1 i 1b ustawy emerytalnej, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173 - 175, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185. Jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę na podstawie przepisów art. 26b, 46, 50, 50a, 50e, 184 lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982r. - Karta Nauczyciela, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Dokonując stosownych wyliczeń, organ rentowy ustalił, iż nowa emerytura ubezpieczonej wynosi 1.602,16 zł brutto tj. 80.822,52 zł (kwota składek zaewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji) + 428.272,79 zł (kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego) - 102.627,50 zł (suma pobranych emerytur) podzielona przez 253,70 (średnie dalsze trwanie życia) = 1602,16 zł. Ponieważ wysokość świadczenia dotychczas pobieranego (1.866,50 zł brutto) jest wyższa od obliczonej na podstawie art. 26 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, to organ rentowy podjął wypłatę korzystniejszego świadczenia. W przepisie art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, który wszedł w życie 1 stycznia 2013 r., ustawodawca jednoznacznie zawarł obowiązek pomniejszenia podstawy obliczenia emerytury o kwotę stanowiącą sumę pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Rozważając ustrojowe zarzuty ubezpieczonej sąd okręgowy wskazał, że 1 stycznia 2013r. weszły w życie przepisy, które m.in. w zasadniczy sposób modyfikują zasady ustalania oraz obliczania wysokości emerytury powszechnej. Warunki prawa do emerytury nie zostały określone w Konstytucji. Przeciwnie, rozwiązanie przyjęte w jej art. 67 ust. 1 Konstytucji wskazuje, że jest to domena ustawy zwykłej. Przepis ten stanowi,

że „Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa”. Trybunał Konstytucyjny potwierdził, że ustawodawca jest uprawniony do zmiany prawa emerytalnego, a nawet do ograniczania uprawnień uprzednio przyznanych, zwłaszcza w warunkach zmian społecznych i gospodarczych, w tym wprowadzania kompleksowych reform systemu emerytalno-rentowego (przykładowo wyrok TK z 20 grudnia 1999r., K 4/99). Państwo ma obowiązek podjąć wszelkie działania w celu zapewnienia środków finansowych niezbędnych dla realizacji praw konstytucyjnych. Ubezpieczony musi jednak liczyć się z tym, że pozyskiwanie tych środków ma swoje granice ekonomiczne, a w konsekwencji państwo może być zmuszone do zmiany obowiązujących regulacji prawnych na niekorzyść, żeby dostosować zakres realizacji praw socjalnych do zakresu dostępnych środków finansowych w określonych warunkach ekonomicznych (por. wyrok TK z 22 czerwca 1999r., K 5/99). Poza zakresem kontroli Trybunału Konstytucyjnego jest też sfera określonej swobody ustawodawcy w tej materii, jako że do niego należy wybór rozwiązań, które uważa za optymalne z punktu widzenia potrzeb obywateli i wymogów rozwoju gospodarczego kraju. Zadaniem Trybunału Konstytucyjnego nie jest zatem orzekanie o merytorycznej trafności rozwiązań przyjmowanych przez ustawodawcę (por. orzeczenie z 24 lutego 1997r., sygn. K 19/96) oraz ocena czy ustawodawca znalazł najbardziej słuszne i celowe rozstrzygnięcie normowanej kwestii (wskazany wyrok TK z 20 grudnia 1999r., K 4/99). W kwestii zasady ochrony praw nabytych Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wskazywał, że ochronie podlega ekspektatywa maksymalnie ukształtowana, tj. sytuacja, w której spełniają się zasadniczo wszystkie ustawowe przesłanki nabycia prawa pod rządami danej ustawy (zob. orzeczenia w sprawach K 14/91 i K 5/99, a nadto wyroki z 4 stycznia 2000 r., K 18/99 i z 23 listopada 1998 r., SK 7/98). Inne ekspektatywy niż maksymalnie ukształtowane nie są objęte tak intensywną ochroną, co między innymi oznacza, że wobec takich osób nie ma przeszkód do zasadniczego nawet modyfikowania systemu świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Sąd okręgowy podkreślił, że K. K. urodziła się (...) i ukończyła 60 lat (...). Zatem przed 1 stycznia 2013r. nie spełniała warunków do uzyskania emerytury powszechnej na podstawie obowiązujących wówczas regulacji.

W kwestii zasady równości w wyroku z 24 kwietnia 2006r. (sygn. P 9/05) Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że z zasady równości, wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji, wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii). Wszystkie podmioty prawa, charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną), powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań, zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Podmioty różniące się mogą być natomiast traktowane odmiennie. Ocena każdej regulacji prawnej z punktu widzenia zasady równości musi być zatem poprzedzona dokładnym zbadaniem sytuacji prawnej podmiotów oraz analizą dotyczącą cech wspólnych i odmiennych (zob. OTK ZU nr 4/A/2006, poz. 46 i powołane tam wyroki). Od tak określonej zasady - w świetle ustalonego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego - możliwe są odstępstwa ograniczone następującymi warunkami: 1) wprowadzone przez prawodawcę różnicowania muszą być racjonalnie uzasadnione, biorąc pod uwagę cel i treść przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma; 2) waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie podmiotów podobnych, musi pozostawać w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku różnego traktowania podmiotów podobnych; 3) regulacja prawna musi znajdować podstawę w wartościach, zasadach lub normach konstytucyjnych, uzasadniających odmiennie traktowanie podmiotów podobnych (por. wyrok z 11 grudnia 2006 r., sygn. SK 15/06). Sąd okręgowy wskazał, że osoba, której przyznano nową emeryturę z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego nie traci prawa do wcześniej przyznanej emerytury. Pobierać może wyższe z przysługujących świadczeń. Taka sytuacja zaistniała w przedmiotowej sprawie. Poza tym, jak wynika z pisma Rzecznika Praw Obywatelskich z 26.09.2013r. (k. 32 akt sprawy) przeprowadzone analizy konstytucyjności kwestionowanej regulacji prawnej nie doprowadziły dotychczas Rzecznika do rezultatów, wskazujących na możliwość skierowania stosownego wniosku do Trybunału Konstytucyjnego.

Apelację od wyroku złożyła ubezpieczona zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niezastosowanie zasad wynikających z art. 2 i 32 Konstytucji RP, tj. zasady zaufania obywateli do państwa, sprawiedliwości społecznej oraz równego traktowania. Skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku, poprzez przyznanie prawa do powszechnej emerytury na podstawie zasad obowiązujących przed wejściem w życie nowelizacji ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z 11.05.2012 r., która weszła w

życie 1 stycznia 2013 roku. W uzasadnieniu argumentowała, że zasady, które obowiązywały ubezpieczoną w chwili nabycia prawa do wcześniejszej emerytury (tj. w roku 2008), były takie same dla kobiet urodzonych w roku 1953 i 1952 i latach wcześniejszych. Ubezpieczone, by nabyć prawo do wcześniejszej emerytury, musiały spełnić takie same kryteria. Kobiety urodzone w roku 1953 były ostatnimi, które były uprawnione do przejścia na wcześniejszą emeryturę po okresie składkowym 30 lat i osiągnięciu wieku 55 lat. Ubezpieczona już w 2008 r. przeszła na emeryturę wcześniejszą, nabywając ekspektatywę uzyskania prawa do emerytury powszechnej w wieku 60 lat. Po uzyskaniu wcześniejszej emerytury, zasady na których ubezpieczona mogła ubiegać się o emeryturę powszechną, były takie same dla kobiet z rocznika 1953, 1952 i wcześniejszych. Kobiety znajdowały się w grupie, którą obowiązywały jednolite reguły nabywania świadczeń emerytalnych. Zatem ubezpieczona charakteryzuje się cechami istotnymi, które nakazują równe traktowanie bez różnicowań dyskryminujących, w równym stopniu z ubezpieczonymi z lat wcześniejszych. Ubezpieczone przechodziły bowiem na wcześniejszą emeryturę po przepracowaniu takiego samego okresu i po osiągnięciu tego samego wieku. Cechy te w przedmiotowej sprawie należy uznać za relewantne. Natomiast przyjęcie, iż rok urodzenia może stanowić cechę pozywającą na zróżnicowane traktowanie stanowi niewątpliwie naruszenie podstawowych zasad demokratycznego państwa prawnego tj. zasady praworządności, sprawiedliwości społecznej i równego traktowania obywateli znajdujących się w takiej samej sytuacji. Zmiany wprowadzone ustawą z 11.05.2012 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, różnicujące zasady obliczania emerytury powszechnej dla kobiet urodzonych w 1953 r. od zasad obowiązujących kobiety z roczników wcześniejszych, naruszają wyrażoną w art. 32 Konstytucji RP zasadę równego traktowania. Emerytura przysługująca ubezpieczonej, obliczona na podstawie nowych zasad, jest dużo niższa od tej, jaką otrzymałaby gdyby miały zastosowanie poprzednio obowiązujące reguły. Pomniejszenie podstawy obliczenia emerytury, zgodnie z art. 25 ust. 1b znowelizowanej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur, w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne, w przedmiotowej sprawie spowodowało obniżenie emerytury powszechnej o 404.53 zł miesięcznie brutto. Ubezpieczona, korzystając z prawa do wyboru świadczenia korzystniejszego, otrzymuje tytułem emerytury kwotę wynikającą z wcześniejszej emerytury. Jest ona jednak mniejsza o 140.18 zł od emerytury powszechnej, jaka powinna jej zostać przyznana na podstawie wcześniej obowiązujących zasad. Skarżąca podniosła, że po uzyskaniu przez ubezpieczoną prawa do emerytury wcześniejszej (w tym po przepracowaniu okresu wymaganego ustawą), jedynym warunkiem wymaganym przepisami prawa do otrzymania emerytury powszechnej, było osiągnięcie przez ubezpieczoną wieku 60 lat, co uzasadniało oczekiwanie ubezpieczonej przyznania emerytury na wcześniej obowiązujących zasadach. Przynależność ubezpieczonej do kategorii kobiet, które otrzymały wcześniejszą emeryturę na takich samych zasadach jak ubezpieczona, uzasadnia jej ekspektatywę dot. emerytury powszechnej. W przedmiotowej sytuacji doszło do naruszenia nie tylko zasady zaufania obywateli do państwa, ale również sprawiedliwości społecznej.

Sąd apelacyjny rozważył apelację i uznał, że nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd okręgowy, przy braku sporu co do faktów, dokonał w sprawie prawidłowej kwalifikacji prawnej, którą sąd apelacyjny w pełnym zakresie aprobuje.

Zarzuty apelacji zasadniczo miały charakter polemiczny i nie wniosły do sprawy niczego, co nie było przedmiotem analizy sądu okręgowego. Niemniej sąd apelacyjny rozważył, że zarzuty sprowadzały się do wytknięcia naruszenia konstytucyjnych zasad: poszanowania praw nabytych oraz równości i sprawiedliwości społecznej w nawiązaniu do art. 24 ust 1a i art. 25 ust.1b ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U.09.153.1227 ze zm.). Należy zgodzić się ze skarżącą, że zasada ochrony praw słusznie nabytych zakazuje arbitralnego znoszenia lub ograniczania praw podmiotowych (zarówno publicznych, jak i prywatnych) przysługujących jednostce lub innym podmiotom prywatnym występującym w obrocie prawnym, a także ekspektatyw tych praw. Trybunał jednak przyjął, że ochroną konstytucyjną objęte są tylko ekspektatywy maksymalnie ukształtowane, tj. takie, które spełniają zasadniczo **wszystkie** przesłanki ustawowe nabycia praw pod rządami danej ustawy, bez względu na stosunek do nich późniejszej ustawy (zob. wyrok TK z 22 czerwca 1999 r., sygn. K 5/99, OTK ZU nr 5/1999, poz. 100). Zasada ochrony praw nabytych chroni wyłącznie oczekiwania usprawiedliwione i racjonalne.

Nie obejmuje natomiast oczekiwań, które dopiero mogą powstać po modyfikacji statusu prawnego (Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 3 marca 2011 r. K 23/09, Lex 736374). Ekspektatywa maksymalnie ukształtowana, jak wskazano zachodzi wówczas, gdy spełnione zostały zasadnicze przesłanki ustawowe nabycia praw pod rządami danej ustawy i Trybunał Konstytucyjny nakazuje ściśle odróżniać ekspektatywę prawną od czysto faktycznej nadziei, czy też szansy, perspektywy nabycia prawa podmiotowego. Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z 22 czerwca 1999 r. w sprawie K 5/99 wskazał, że usprawiedliwione oczekiwania realizacji praw nabytych powstają, w szczególności w przypadku przyznania świadczeń emerytalnych decyzją właściwych organów i wiążą się one ze szczególnym charakterem stosunku ubezpieczeniowego. Odmienny charakter mają natomiast sytuacje prawne osób, które nie spełniają wszystkich przesłanek nabycia prawa do emerytury, a w szczególności przesłanki wieku emerytalnego. Jednocześnie wskazał też, że istnieją dziedziny życia i sytuacje, w których jednostka musi liczyć się z tym, że zmiana warunków społecznych lub gospodarczych może wymagać zmian regulacji prawnych, w tym również zmian, które znoszą lub ograniczają dotychczas zagwarantowane prawa podmiotowe, zaś prawo ustawodawcy do określania zakresu zabezpieczenia społecznego obejmuje w szczególności prawo do wyznaczenia wieku emerytalnego wewnątrz pewnego przedziału czasowego, którego granice wyznacza istota prawa do emerytury. Analogiczne stanowisko zajął Trybunał Konstytucyjny rozpatrując sprawę SK 7/98 zakończoną wyrokiem z 23 listopada 1998 r.. Lex 34616, kiedy to analizował zasadę ochrony praw nabytych osoby korzystającej z urlopu opiekuńczego i twierdzącej, że posiadała ekspektatywę prawa do emerytury w wymiarze określonym w ustawie z 1982 r.

W ocenie sądu apelacyjnego oczekiwanie ubezpieczonej na ustalenie emerytury w pełnym wieku emerytalnym w określonej wysokości, nie miało charakteru ekspektatywy maksymalnie ukształtowanej, ponieważ nie były spełnione wszystkie kryteria tego prawa. Ubezpieczona nie spełniała kryterium wieku i bynajmniej nie było to kryterium bagatelne, jak to przedstawia ubezpieczona. Nie nabyła też emerytury w powszechnym wieku na podstawie decyzji organu rentowego. Trybunał Konstytucyjny stanowczo wskazuje, że dla uznania ekspektatywy maksymalnie ukształtowanej wymagane jest spełnienie wszystkich kryteriów. Ubezpieczona w chwili uzyskania prawa do emerytury we wcześniejszym wieku emerytalnym mogła co najwyżej oczekiwać, że uzyska prawo do emerytury w pełnym wieku emerytalnym (i w tym senesie była to ekspektatywa), natomiast nie miała żadnych gwarancji co do warunków na jakich ta emerytura zostanie jej ustalona. Tym samym kwestionowane przez nią przepisy, art. 24 ust 1a i art. 25 ust.1b ustawy z 17 grudnia 1998 r. nie mogły być uznane za niezgodne z wyrażoną w art. 2 Konstytucji zasadą ochrony praw słusznie nabytych.

Nawiązując do zarzutów apelacji, należy także zauważyć, że prawo do emerytury w obniżonym wieku, które przysługiwało na podstawie art. 46 ustawy emerytalno-rentowej stanowiło szczególne uprawnienie emerytalne dla niektórych ubezpieczonych urodzonych po 31.12.1948 r. i w tym gronie znalazła się K. K.. To, że osoby te znalazły się w szczególnym kręgu podmiotów uprzywilejowanych w stosunku do innych nie oznacza, że to uprzywilejowanie powinno rozciągać się - poprzez uznanie dopuszczalności stosowania dotychczasowych przepisów emerytalnych - również na uprawnienia emerytalne wynikające z ukończenia pełnego wieku emerytalnego. Zasadą jest, że do zdefiniowania prawa podmiotowego stosuje się normy prawne wynikające z przepisów prawa obowiązujących w czasie określania prawa podmiotowego, co oznacza, że ubezpieczona nie mogła nabyć prawa do emerytury na podstawie przepisów już nieobowiązujących, gdy w czasie ich obowiązywania nie spełniała wszystkich przesłanek tego prawa (w tym przypadku wieku emerytalnego). Oczywistym jest, że ubezpieczona mogła nabyć prawo do emerytury w powszechnym wieku jedynie po spełnieniu wszystkich przesłanek, a to było możliwe na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów. Zważywszy, że jej ekspektatywa prawa do emerytury w powszechnym wieku nie była maksymalnie ukształtowana, nie można było legalnie uznać, że do ubezpieczonej będą miały zastosowanie dotychczasowe przepisy emerytalne pozwalające na przejście na emeryturę w wieku 60 lat kobiety z zachowaniem korzystniejszego, w porównaniu z aktualnym sposobu wyliczania świadczenia.

Sąd apelacyjny jednocześnie rozważył, że w odniesieniu do sytuacji prawnych niemających charakteru praw podmiotowych (lub maksymalnie ukształtowanych ekspektatyw tych praw) może znaleźć zastosowanie zasada zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Oceniając sytuację prawną ubezpieczonej i zakwestionowane przez nią regulacje, z punktu widzenia tej zasady sąd apelacyjny uznał, że ubezpieczona korzystająca ze szczególnego

uprzywilejowania ustawowego nie mogła przez pięć lat racjonalnie oczekiwać ustalenia emerytury w powszechnym wieku emerytalnym na niezmiennych zasadach. Problemy społeczne i problemy z finansowaniem Funduszu Ubezpieczeń Społecznych są od lat powszechnie znane i oczekiwanie zmian w tym zakresie było jak najbardziej racjonalnym. Zmiany te nie mogły być dla ubezpieczonej zaskoczeniem, jak również nie została pozbawiona czasu na dostosowanie się do zmienionych regulacji, ponieważ co do jakości świadczenia nie pogorszyły sytuacji ubezpieczonej. Zmiany oczywiście mogły wywołać rozgoryczenie, w sytuacji gdy hipotetyczne szacunki pozwalały mieć nadzieję na wyższe świadczenie, jednak nie są to kategorie prawne istotne dla analizy wprowadzonych regulacji prawnych (por. wyrok z 22 czerwca 1999 r., sygn. K. 5/99, OTK ZU nr 5/1999, poz. 100 - Do istoty ubezpieczenia społecznego należy finansowanie świadczeń ze środków uzyskanych w wyniku opłacania składek. Granice usprawiedliwionych oczekiwań jednostek wyznacza założenie równowagi finansowej całego systemu ubezpieczeń społecznych. Zakres i wysokość świadczeń z ubezpieczeń społecznych uzależnione są od zakresu dostępnych środków finansowych. Państwo ma obowiązek podjąć wszelkie działania w celu zapewnienia środków finansowych niezbędnych dla realizacji praw konstytucyjnych. Ubezpieczony musi jednak liczyć się z tym, że pozyskiwanie tych środków ma swoje granice ekonomiczne, a w konsekwencji państwo może być zmuszone do zmiany obowiązujących regulacji prawnych na niekorzyść, żeby dostosować zakres realizacji praw socjalnych do zakresu dostępnych środków finansowych w określonych warunkach ekonomicznych).

Wbrew twierdzeniom ubezpieczonej nie została naruszona konstytucyjna zasada równości wobec prawa. Analizując obowiązujące przepisy należy bowiem zauważyć, że tekst pierwotny ustawy emerytalno-rentowej (Dz.U.1998.162.1118) w art. 46 ust. 1 pkt 2 przewidywał szczególnie uprawnienia emerytalne dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r. po łącznym spełnieniu określonych warunków, w tym spełnieniu warunków do uzyskania emerytury określonych w tych przepisach do dnia 31 grudnia 2006 r. Więc w pierwotnym stanie prawnym ubezpieczona nie znalazłaby się w gronie osób uprzywilejowanych do emerytury w niższym wieku niż powszechny. Ustawą z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy – Karta Nauczyciela (Dz. u. Nr 167, poz. 1397) zmieniono art. 46 m. in. przez przesunięcie daty nabycia uprawnień do wcześniejszej emerytury do dnia 31 grudnia 2007 r., na czym skorzystały w szczególności kobiety urodzone w roku 1952; ubezpieczona i tym razem nie znalazła się w kategorii osób uprzywilejowanych. Prawo takie stworzyła jej dopiero ustawa z 7 września 2007 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 191, poz. 1369) kolejny raz przesuująca datę spełnienia warunków do emerytury do 31 grudnia 2008 r. Dzięki tej wielokrotnej nowelizacji ubezpieczona ostatecznie znalazła się w sytuacji uprzywilejowanej w stosunku do kobiet z następnymi rocznikami.

Ubezpieczona formułując zarzut naruszenia równości prawa powinna zliczyć się do kategorii osób oczekujących na ustalenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, a nie kategorii osób, którym już takie uprawnienie ustalono, zwłaszcza że porównywała się do kategorii podmiotów korzystających ze szczególnego przywileju ustawowego, jakim było prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że z zasady równości, wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji, wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy. Wszystkie podmioty prawa, charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną), powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań, zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Istotna cecha ubezpieczonej i szeregu innych podmiotów to oczekiwanie na świadczenie emerytalne w wieku powszechnym, i to niezależnie czy osoby te należą do podmiotów uprzywilejowanych prawem do emerytury we wcześniejszym wieku emerytalnym, jak ubezpieczona, czy nie. Natomiast osoby, które korzystały ze szczególnej emerytury przyznawanej w niższym wieku emerytalnym, a następnie miały ustalone prawo do emerytury w wieku powszechnym oraz osoby, tak jak ubezpieczona, które korzystały ze szczególnej emerytury przyznawanej w niższym wieku emerytalnym, ale nie miały ustalonego prawo do emerytury w wieku powszechnym są w różnej sytuacji i różni je istotna cecha, a zatem mogły być traktowane odmiennie.

Rozumowanie skarżącej wymaga więc odwrócenia, bowiem naruszeniem zasady równości byłoby pozostawienie kategorii podmiotów, do których zlicza się ubezpieczoną na dotychczasowych zasadach przyznawania i ustalania wysokości emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, mimo zasadniczej zmiany w systemie prawnym, w

porównaniu z osobami z następnych roczników; tym bardziej, że osoby te nie miały one możliwości skorzystania z wcześniejszej emerytury na takich zasadach jak ubezpieczona. Należy zauważyć, że przy interpretacji zasad konstytucyjnych, prezentowanej w apelacji, ubezpieczona była by podwójnie uprzywilejowana w stosunku do osób z następnych roczników, i właśnie taki stan ewidentnie godziłby w zasadę równości. W ocenie sądu apelacyjnego nie ma żadnych podstaw by ubezpieczona, wywodząc naruszenie zasady równości porównywała swoją sytuację prawną do sytuacji osób z wcześniejszych roczników. Wszystkie bowiem osoby z kręgu podmiotów korzystających z wcześniejszej emerytury w niższym wieku oczekiwały na uzyskanie pełnego wieku emerytalnego i nabycie z tego tytułu określonych uprawnień wynikających z obowiązujących przepisów. Uprawnienia nabywały w kolejnych latach i z chwilą ich ustalenia sytuacja prawna tych osób zmieniała się w porównaniu z sytuacją ubezpieczonej, która tych uprawnień jeszcze nie uzyskała. To że w międzyczasie doszło do zmiany stanu prawnego przez wprowadzenie nowych, zasadniczych i niestety mniej korzystnych rozwiązań, dla sytuacji ubezpieczonej nie miało dyskryminującego znaczenia, ponieważ co do istoty ustalono jej świadczenie w powszechnym wieku emerytalnym, zaś wypłacono dotychczasowe, po to by nie straciła na wartości. Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wynika, że istnieją dziedziny życia i sytuacje, w których uprawniony musi liczyć się z tym, że zmiana warunków społecznych lub gospodarczych może wymagać zmian regulacji prawnych, w tym również zmian, które znoszą lub ograniczają dotychczas zagwarantowane prawa podmiotowe (zob. wyrok TK z 7 lutego 2006 r., sygn. SK 45/04, OTK ZU nr 2/A/2006, poz. 15), a do takich należy dziedzina zabezpieczeń społecznych. Zatem przy uwzględnieniu kategorii równości podmiotów wobec prawa również nie można było mówić o niekonstytucyjności stosowania art. 24 ust 1a i art. 25 ust.1b ustawy emerytalno-rentowej.

Mając na uwadze przedstawioną ocenę prawną, sąd apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonej.